

EUPL

European Union Public Licence

v.1.1

Suunised kasutajatele ja edasiarendajatele

Käesolevad suunised on koostanud konsortsium OSOR:

Autor:

Patrice-Emmanuel Schmitz

Märkus

Käesolevas dokumendis väljendatakse üksnes autorite seisukohti ning neid ei tohi mingil juhul tõlgendada Euroopa Komisjoni ametlike seisukohtadena.

Euroopa Komisjon ei taga käesolevas uuringus sisalduva teabe õigsust ega võta vastutust selle kasutamise eest. Kui dokumendis on kas kaubanime, kaubamärgi või tootja kaudu või muul viisil viidatud konkreetsele tootele, spetsifikatsioonile, protsessile või teenusele, ei tähendata see tingimata, et Euroopa Komisjon seda toetab, soovitab või eelistab.

Autorid on teinud kõik tagamaks, et nad on vajaduse korral saanud loa selliste käsikirja osade, sh illustatsioonide, kaartide ja graafikute kasutamiseks, millele kehtivad juba autoriõigused, vastavate õiguste litsentsiomanikelt või nende esindajatelt.

Autoriõigused:

Käesoleva aruande autoriõigus kuulub Euroopa Ühendusele © 2007 & 2009.

Reprodutseerimine, välja arvatud ärilistel eesmärkidel, on lubatud, kui viidatakse allikale.

Sisukord

KUIDAS EUPLI KASUTADA?	1
1. MILLEKS ON KÄESOLEVAD SUUNISED MÕELDUD?	1
3.1. LITSENTSIMISPÕHIMÕTETE MÕISTMINE	3
3.2. F/OSS PÕHIMÕTETE MÕISTMINE	3
3.3. EUPLI ALUSEL LITSENTSITUD KOODI KASUTAMINE: TEIE ÕIGUSED JA KOHUSTUSED	5
3.3.1. <i>Teie õigused on määratletud EUPLi artiklis 2</i>	5
3.3.2. <i>Teie kohustused on määratletud EUPLi artiklites 5 ja 6</i>	5
3.4. MILLEGA VÕITE EUPLI ALUSEL LITSENTSITUD TARKVARA PUHUL ARVESTADA?	8
3.5. GARANTIID, VASTUTUS, KOHALDATAV ÕIGUS	9
3.6. EDASINE ARENDAMINE NING KASUTAMINE KOOS MUU TARKVARAGA	10
3.7. KAS EUPLI SAAB MUUTA?	10
4.1. EELTINGIMUSED	11
4.2. KONTROLLIGE ENDA TARKVARA OMANDIT JA INTELLEKTUAALSE OMANDI ÕIGUSI	11
4.4. MIKS LITSENTS TÄHTIS ON?	12
4.5. OTSUS AVALDADA TARKVARA F/OSS LITSENTSI ALUSEL	13
4.6. OTSUS VALIDA LITSENTSIKS EUPL	13
4.7. LITSENTSILE VIITAMINE LÄHTEKOODIS	13
4.8. PARIMAD TAVAD EUPLI LEPINGU „KEHTESTAMISEL”	15
4.9. LITSENTSIGA NÕUSTUMIST EI TULE REGISTREERIDA	15
4.10. HOIDLA, KUST LÄHTEKOOD PEAKS KÄTTESAADAV OLEMA	16
4.11. KUIDAS JA KUS EDASTADA OMA OTSUS?	16
5.1. F/OSS ARENDUSPÕHIMÕTTED	17
5.2. KUIDAS VÕIMALDAB EUPL TARKVARA INTEGREERIDA JA ÜHENDADA?	17
5.4. EUPLI SPETSIIFILISED PROBLEEMID	18
5.5. ÜHILDUVUS TEISTE LITSENTSIDEGA	18
5.7. EUPLI ÜHILDUVUSE KLAUSLI MÕJU TEISE TEOSE LITSENTSIMISTINGIMUSTELE	20

KUIDAS EUPLi KASUTADA?

Suunised kasutajatele ja edasiarendajatele

1. Milleks on käesolevad suunised mõeldud?

Käesolevates praktilistes suunistes antakse teavet selle kohta, kuidas:

- kasutada tarkvara, mida levitatakse Euroopa Liidu tarkvara vaba kasutuse litsentsi (EURL) viimase versiooni 1.1 alusel, ning
- kasutada nimetatud litsentsi oma tarkvara levitamiseks.

Kuigi käesolevas tekstis võidakse vastata küsimusele „Mis on EURL?“, uuritakse selles peamiselt seda, kuidas võib see kasulik olla teile olenevalt sellest, kas olete tarkvara omanik, autor (litsentsiandja) või kasutaja.

Tarkvara jagamine, mis on tasuta või avatud lähtekoodiga tarkvara (*Free or Open Source Software*; F/OSS) aluspõhimõte, on üks tõhusamaid viise suurendada selle kasutamist, tõsta selle kvaliteeti (lubades teistel edasiarendajatel seda kontrollida, parendada ja sellele funktsioone lisada) ning hoida jalgratta leiutamist vältides kulusid kokku.

Sellist jagamist soovitasid riigiasutustele üksmeelselt Euroopa e-valitsuse poliitika eest vastutavad ministrid¹.

Tarkvara kirjutamisel loob kirjutaja siiski omandi. Kui kirjutaja on riigiasutuse töötaja või

ametnik, saab loodava tarkvara omanikuks tõenäoliselt kõnealune asutus. Kui kirjutaja teeb riigiasutusele tööd töövõtulepingu alusel, on teenuselepingus tõenäoliselt sätestatud omandi, k.a kõigi autoriõigusega seonduvate õiguste kasutamise täielik üleminek asjaomasele asutusele (seda tuleb kontrollida, vaadates läbi kõik konkreetsed teenuslepingud asutuse ja tema tarkvarapakkuja vahel). Arvutitarkvara on kaitstud autoriõigusega. Autoriõigusega on antud teose omanikule teatud õigused teosele ning selle kohaselt on teisel isikul keelatud ilma spetsiaalse loa ehk litsentsita kasutada või kohandada teost, nagu oleks tegemist tema enda teosega.

Seetõttu on Euroopa Komisjon tarkvara jagamise, taaskasutamise ja parendamise toetamiseks loonud EURLi, et kaitsta nii autorite huve (säilitades nende autoriõiguse ja hoides ära nende töö omastamise kolmanda isiku poolt) kui ka kasutajate huve (andes neile kõigile õigused, mida annavad F/OSS litsentsid: kasutamine, muutmine ja levitamine).

EURLi loomine oli ainulaadse protsessi tulemus. Kunagi varem ei ole ükski Euroopa Komisjoni suurune avaliku halduse asutus avaldanud F/OSS litsentsi ega otsustanud F/OSS litsentsi süstemaatiliselt kasutama hakata. Litsents on kolmeaastase uurimistöö ja mitme olemasoleva F/OSS litsentsi analüüsi tulemus, mille käigus tehti kindlaks, et olemasolevad litsentsid ei rahulda kõiki vajadusi. Anti kolm õiguslast nõuannet. Euroopa Komisjon korraldas avaliku arutelu ja rahvusvahelise juristide konverentsi. Euroopa Komisjon kinnitas EURLi versiooni 1.0 (inglise, prantsuse ja saksa keeles) lõplikult

¹24. novembril 2005 Manchesteris, Ühendkuningriigis ühehäälselt vastuvõetud ministrite deklaratsioon (<http://archive.cabinetoffice.gov.uk/egov2005conference/documents/proceedings/pdf/051124declaration.pdf>).

2007. aasta jaanuaris. Nimetatud Euroopa Komisjoni otsus, teine otsus 2008. aasta jaanuarist (millega kiideti EUPL v1.0 heaks veel 19 Euroopa keeles) ning kolmas otsus 2009. aasta jaanuarist, millega viidi kõikidesse keeleversioonidesse sisse mõned täpsustused (EUPL v.1.1), olid ajendatud järgmistest kaalutlustest:

- EUPL pidi olema õiguslikult kehtiv kõigis Euroopa Liidu ametlikes keeltes vastavalt Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud keelelise mitmekesisuse põhimõttele;
- EUPL pidi võtma arvesse liikmesriikide õiguse ja ühenduse õiguse spetsiifilisust ja mitmekesisust (autoriõiguse alane terminoloogia, teave, garantii, vastutus,

kohaldatav õigus ja jurisdiktsioon);

- EUPL pidi tagama ühilduvuse teiste olulisimate litsentsidega.

EUPL on õiguslik vahend, mida Euroopa Komisjon juba kasutab tarkvara levitamiseks ning mida võivad kasutada paljud teised tarkvarapakkujad, k.a Euroopa Liidu liikmesriikide riigiasutused.

Käesolevate suuniste eesmärk on anda teile olenevalt teie rollist selgitusi ja konkreetseid vastuseid võimalikele küsimustele, mis teil võivad tekkida, kasutades EUPLi tarkvara levitamiseks või kasutades EUPLi alusel litsentsitud tarkvara.

2. Kes peaks käesolevaid suuniseid lugema?

Käesolevad suunised on mõeldud isikutele, kes:

- soovivad kasutada EUPLi alusel avaldatud tarkvara;
- omavad õigusi tarkvarale ning kaaluvad EUPLi võimaliku litsentsina selle levitamiseks;
- alustavad tarkvara arendamist, võivad integreerida EUPLi alusel litsentsitud tarkvara ning soovivad anda toote välja EUPLi või muu F/OSS litsentsi alusel.

Suunised on suunatud järgmistele sidusrühmadele:

- Euroopa Komisjoni talitused, kui nad otsustavad levitada endale kuuluvat

tarkvara F/OSS litsentsi alusel;

- avaliku sektori asutused, kui nad otsustavad kasutada endale kuuluva tarkvara F/OSS litsentsi alusel levitamiseks EUPLi;
- kõik teised sidusrühmad, kes soovivad kasutada oma teoste levitamiseks EUPLi: k.a erasektori ettevõtted ja üksikisikutest autorid. Kuigi EUPL on kohandatud spetsiaalselt Euroopa õigusliku raamistiku jaoks, võivad seda kasutada ka väljaspool Euroopa Liitu asuvad autorid;
- kõik edasiarendajad ja kasutajad (asutused ja füüsilised isikud), kes on EUPLi alusel litsentsitud teoste võimalikud kasutajad.

3. EUPLi alusel litsentsitud tarkvara kasutamine

3.1. Litsentsimis põhimõtete mõistmine

Tarkvara kirjutamise tulemusel tekkivat intellektuaalset omandit kaitseb autoriõigus – täpselt samamoodi nagu kirjandus- või kunstiteost.

Autoriõigus annab teose omanikule teatud õigused sellele ning piiritleb õiguslikult teose kasutamist teiste isikute poolt. Autoriõigus sai alguse kirjalike teoste kaitsest ning tuleks mees pidada, et arvutitarkvara ja sellega seotud materjale käsitletakse autoriõiguses kirjandusteose liigina.

Teose, kas raamatu või tarkvara autoriõiguse omanik tähendab, et omanik (algused autorid või nende tööandja) otsustab, kes võib seda kopeerida, kohandada ja levitada. Vaikimisi võib seda teha üksnes omanik. Kellegi teise teost loata

kopeeriva, muutva või levitava isiku suhtes võib võtta õiguslikke meetmeid.

Omanik võib teose kopeerimise, muutmise või levitamise lubamiseks anda litsentsi, näiteks EUPLi.

Sellist litsentsi (nagu EUPL) käsitletakse **litsentsiandja** (tarkvara autor) ja **litsentsisaaja** (tarkvara kasutaja, kes võib seda seejärel vastavalt litsentsi tingimustele kasutada) vahelise lepinguna. Kui kasutaja ei nõustu litsentsi tingimustega, ei ole tal üldjuhul õigust tarkvara kasutada, kopeerida, muuta ega levitada. Selliste tegevuste sooritamise litsentsi tingimustega nõustumata kujutab endast autoriõiguse rikkumist.

3.2 F/OSS põhimõtete mõistmine

EUPL v1.1 on vaba/avatud lähtekoodiga tarkvara (*Free or Open Source Software*; F/OSS) litsents. 2009. aasta märtsis tunnistas OSI (Open Source Initiative ehk Avatud Lähtekoodi Algatus) selle avatud lähtekoodiga litsentsiks, kuna see vastab avatud lähtekoodi määratlusele (*Open Source Definition*; OSD). Samuti vastab litsents Vaba Tarkvara Sihtasutuse (*Free Software Foundation*; FSF) sõnastatud tingimustele, mille kohta võib kokkuvõtvalt öelda, et need tagavad litsentsisaajale neli peamist vabadust:

- vabadus kasutada või jooksutada tarkvara mis tahes otstarbel ja kui tahes paljude kasutajate jaoks;
- vabadus saada lähtekoodi (et uurida, kuidas tarkvara töötab);

- vabadus jagada tarkvara ja levitada selle koopiaid;
- vabadus muuta, kohandada või parendada tarkvara vastavalt konkreetsetele vajadustele ning jagada neid muudatusi.

Avatud Lähtekoodi Algatusega (vt: www.opensource.org/docs/definition.php) on kehtestatud kümme OSD põhimõtet, mida iga „avatud lähtekoodiga” litsents peab järgima.

Vaba edasilevitamine

„Litsents ei tohi takistada ühelgi isikul müüa tarkvara või anda seda edasi tervikliku eri allikatest pärinevaid programme sisaldava tarkvaradistributsiooni osana. Litsents ei tohi nõuda selliselt müügil autori- või muud tasu.”

Lähtekoodi edastamine

„Programm peab sisaldama lähtekoodi ning võimaldama levitamist nii lähtekoodina kui ka kompileeritud kujul. Kui toodet levitatakse mõnes vormis lähtekoodita, tuleb avalikustada meetodid lähtekoodi saamiseks eelistatavalt mitte suurema

kui mõistliku reprodutseerimiskuluga, laadides selle Internetist tasuta alla. Lähtekood peab olema eelistatud kujul, milles programmeerija programmi muudab. Tahtlikult segaseks muudetud lähtekood ei ole lubatud. Lähtekoodi vahepealsed vormid, nt eelprotsessori või translaatori väljund, ei ole lubatud.”

Luba luua ja levitada tuletatud teoseid

„Litsents peab võimaldama muudatuste tegemist ja tuletatud teoste loomist ning lubama neid levitada originaaltarkvara litsentsiga samadel tingimustel.”

Autori lähtekoodi terviklikkuse reguleerimine

„Litsents võib piirata lähtekoodi levitamist muudetud kujul üksnes juhul, kui litsents lubab lähtekoodiga nn muutmis-failide (patch file) levitamist programmi muutmiseks selle ülesehitamise ajal. Litsents peab selgesõnaliselt lubama muudetud lähtekoodist ülesehitatud tarkvara levitamist. Litsents võib nõuda, et tuletatud teos peab kandma algsest tarkvarast erinevat nime või versiooninumbrit.”

Põhjus on selles, et paljude parenduste soosimine on küll hea, kuid kasutajatel on õigus teada, kes on nende kasutatava tarkvara eest vastutav. Autoritel ja halduritel on vastastikune õigus teada, mida neil palutakse toetada, ning kaitsta oma mainet. Litsents võib ette näha muudatuste ja parenduste eristamist algallikast.

Isikute ja rühmade diskrimineerimise keeld

„Litsents ei tohi diskrimineerida ühtegi isikut ega isikute rühma.”

Mõni riik võib keelata teatud liiki tarkvara ekspordi (embargo), kuid litsents ise ei tohi selliseid piiranguid sisaldada.

Tegevusalade diskrimineerimise keeld

„Litsents ei tohi takistada kasutada programmi

konkreetsel tegevusalal. Näiteks ei tohi see keelata kasutada programmi ettevõtluses (ärieesmärkidel) või geneetilisteks uuringuteks.”

Litsentside levitamisega seotud „lisapiirangute” keeld

„Programmiga seonduvad õigused peavad kehtima kõigi jaoks, kellele programmi levitatakse, ilma et nad vajaksid selleks täiendavaid litsentse.”

Selle tingimusega püütakse takistada tarkvara sulgemist kaudsete meetoditega, näiteks vaikimislepingu sõlmimise nõudega.

Litsents ei tohi olla tootespetsiifiline

„Programmiga seonduvad õigused ei tohi sõltuda sellest, et programm on mõne konkreetse tarkvaradistributsiooni osa. Kui programm eraldatakse sellest distributsioonist ja seda kasutatakse või levitatakse programmi litsentsi tingimuste alusel, peaks kõigil isikutel, kellele programmi edasi levitatakse, olema samad õigused kui need, mis antakse koos algse tarkvaradistributsiooniga.”

Litsents ei tohi piirata muud tarkvara

„Litsents ei tohi seada piiranguid muule tarkvarale, mida levitatakse koos litsentsitud tarkvaraga. Näiteks ei tohi litsents nõuda, et kõik teised samal kandjal levitatavad programmid peavad olema avatud lähtekoodiga.”

Litsents peab olema tehnoloogiliselt neutraalne

„Ükski litsentsi säte ei tohi eeldada konkreetset tehnoloogiat ega liidesetüüpi.”

Internet ei ole praegu ainus tarkvara levitamise kanal (on ka teisi, näiteks CD-ROM, faili edastusprotokoll jne). Võib tekkida uusi kanaleid (mida ei ole veel leiutatud) ning litsents ei tohi olla seotud ainult ühe konkreetse tehnoloogiaga.

3.3 EUPLi alusel litsentsitud koodi kasutamine: teie õigused ja kohustused

3.3.1 Teie õigused on määratletud EUPLi artiklis 2

„Teose” (tarkvara ja/või dokumentatsioon) „saamisel” EUPLi litsentsi alusel saate rea ülemaailmseid püsivaid autoritasuvabasid ja mitte-eksklusivseid õigusi.

„Ülemaailmne” tähendab, et õigused ei ole geograafiliselt piiratud: litsentsitud teost võib kasutada Euroopas või väljaspool Euroopat või rahvusvahelise sidevõrgu kaudu.

„Püsiv” tähendab, et õigused ei ole ajaliselt piiratud. Litsentsi tingimuste järgimise korral antakse õigused igaveseks ning litsentsiandja ei tühistata litsentsi.

„Autoritasuvaba” tähendab, et litsents ise antakse tasuta. Vabatahtlikke tasusid võidakse küsida lisateenuste, näiteks tugiteenuse eest (erihoidlus).

F/OSS litsentsiga üldiselt ja konkreetselt EUPLi litsentsiga on litsentsisaajal võimalik:

- saada lähtekood vaba juurdepääsuga hoidlast. Ei ole öeldud, et see on „veebiholdla” (kuna litsents on tehnoloogiliselt neutraalne), kuid koodi avaldamine Internetis vastab praegustele parimatele tavadele;

3.3.2 Teie kohustused on määratletud EUPLi artiklites 5 ja 6

Tarkvara kasutamiseks

Kui kasutate tarkvara „sellisena, nagu see on saadud või alla laaditud”, muutmata lähtekoodi, ning kasutate seda iseenda või enda organisatsiooni (sama asutus, sama juriidiline isik) heaks, levitamata või edastamata tarkvara kolmandatele isikutele, ei ole teil seoses teile antud õigustega mingeid erikohustusi ega - piiranguid.

Tarkvara kasutades peate hoiduma varasemate autorite intellektuaalse omandi – nimed, logod,

- kasutada teost (s.o tarkvara) kõigil juhtudel ja kasutuseesmärkidel. See tähendab näiteks, et lubatud on nii eraviisiline kui ka avalik kasutamine ning kasutamine nii mittetulunduslikul kui ka kasumit taotleval eesmärgil;
- reprodutseerida teost. See tähendab koopiade tegemist;
- muuta originaalteost ja luua tuletatud teoseid. See tähendab, et koodi võib kohandada enda konkreetsetele vajadustele, kaasata tarkvara ulatuslikumatesse lahendustesse või, vastupidi, eraldada koodist üksnes neid osi, mis võivad olla kasulikud;
- edastada teost üldsusele (st kasutades seda avaliku võrgustiku kaudu või levitades Interneti kaudu teosel põhinevaid teenuseid – „teenuse kujul tarkvara”);
- levitada teost või selle koopiaid. Samuti on õigus levitada eespool nimetatud teose muudetud versiooni või tuletatud teoseid;
- laenutada ja rentida teost või selle koopiaid;
- anda all-litsentse teose või selle koopiade suhtes kehtivate õiguste kohta, mis tähendab, et litsentsi („copyleft-klausli” kohaselt EUPL) ja all-litsentsi tingimuste alusel levitatakse uutele sidusrühmadele kõik EUPLi alusel saadud õigused.

kaubamärgid, teenusenimed jmt – volitamata kasutamist. Näiteks võite te kasutada CIRCAT (Euroopa Komisjoni poolt EUPLi alusel litsentsitud tarkvara), et jagada enda teenuste või projekti raames kaugkasutajatega teavet, kuid CIRCA kasutamine ei anna teile siiski luba kasutada Euroopa Komisjoni nime (või logo) reklaami eesmärgil ega öelda, et Euroopa Komisjon toetab, soodustab või spondeerib teie tegevust.

Tarkvara litsentsimiseks esialgse autorina

Kui olete esimene isik, kes otsustab teose litsentsida („esialgne autor” või esimene litsentsiandja), peate tagama (ning annate litsentsi kaudu selle kohta ametliku garantii), et autoriõigus kuulub teile või on eelnevalt teile litsentsitud.

Kui näiteks riigiasutus soovib tarkvara litsentsida, tuleb kontrollida, kas tarkvaraarendajad on või olid selle asutuse töötajad või töövõtjad (töötades teenuselepingu alusel, millega anti asutusele üle kõik õigused). Eespool nimetatud ametliku garantii (EUPLi artikkel 6) andmiseks tehakse tarkvarakoodi selge märgi autoriõiguse kohta (märkides autoriõiguse omaniku nime).

Esimene litsentsiandja võib lisada teosesse ka spetsiifilisi tarkvarakoodi osi, mis on litsentsitud talle vabama (või „mitte-copyleft”) litsentsi alusel: st litsentsi alusel, mis (nagu „Uus BSD”, „Apache 2.0” või „MIT litsents”) lubab litsentsitud koodi edasilevitamist teise litsentsi – EUPLi – alusel. Sellisel juhul tuleb hoolikalt kontrollida „vabama” litsentsi tingimusi, eelkõige kõiki edasilevitamise tingimuste ja olemasolevate autoriõiguse märgete järgimisega seotud klausleid.

Tarkvara muutmiseks

Kui saate EUPLi alusel litsentsitud tarkvara ning soovite selle koodi mis tahes põhjusel muuta, tuleb järgida esialgse autori (st Euroopa Ühenduse) ning hilisemate edasiarendajate autoriõigusi ja eelkõige kõiki sellega seotud märkeid. Seetõttu ei tohi eemaldada autoriõiguse märkeid, kui neid esineb lähtekoodis, mida kasutatakse tuletatud teose kirjutamisel.

Kui teete ise parendusi, märkige selgelt iga parenduse algus ja lõpp, sisestage muudatuse kuupäev ja enda autoriõiguse märgi, näidates ennast selgelt muudatuse autori ning autoriõiguse omanikuna. Seda tuleks teha kohe pärast muudatuse tegemist isegi juhul, kui te ei kavatse tarkvara edasi levitada (kuna teie organisatsioon võib teha tulevikus vastupidise otsuse). Kui kavatsete tarkvara pärast muutmist või parendamist edasi levitada, ärge unustage, et EUPLis (artikkel 6) nõutakse igalt edasiarendajalt üht ametlikku garantiid: sisestatud koodi autoriõigus peab kuuluma teile või olema litsentsitud teile koos loaga seda edasi levitada.

Tarkvara edasilevitamiseks

Mõiste „levitamine” tähendus

Vastavalt EUPLi määratlustele on (üldsusele) *levitamine* ja/või *edastamine* teose koopiade müümine, teisele isikule andmine, laenutamine, rentimine, levitamine, edastamine, ülekandmine või muul viisil võrgus või võrguväliselt kättesaadavaks tegemine või juurdepääsu tagamine teose olulistele funktsioonidele. See on väga lai määratlus ning hõlmab rohkem kui pelgalt tarkvara „koopiade” pakkumist. Näiteks isik, kes internetiteenuse pakkujana (teenuse kujul tarkvara) võimaldab online-kasutajatel tarkvaraga töötada, „edastab [tarkvara] üldsusele”.

Kas see tähendab, et kõik internetiteenuse pakkujad (*Internet Service Provider*; ISP), kes kasutavad (EUPLi alusel litsentsitud) standardseid F/OSS komponente „sellistena, nagu need on” (loomata tuletatud teoseid), peavad täitma levitaja kohustusi (eriti kohustust tagada hoidla, kust on võimalik lähtekoodi kätte saada)? Ei, see põhjustaks vaid koormust ja ei ole litsentsi eesmärk. Eesmärk on kaitsta kõigi kasutajate (ja eriti esialgse autori ja hilisemate edasiarendajate) õigusi, kui internetiteenuse pakkujad pakuvad teenuseid tuletatud teoste alusel, mida ükski muu hoidla ei levita ega litsentsi. Üksnes sellistel juhtudel peab internetiteenuse pakkuja täitma levitaja kohustusi.

Kui olete „levitaja”

Tarkvara edasilevitamisel kolmandatele isikutele peate võtma arvesse kaht kohustust – litsentsi kasutamise seoses seoses hoidlaga, kust saab kätte tarkvara lähtekoodi.

A) Kohustus seoses litsentsiga

Kui levitate algselt EUPLi alusel teile litsentsitud programmi koopiaid, peate pakkuma neid koopiaid alati EUPLi tingimuste alusel.

Kui olete loonud tuletatud teose (st olete muutnud tarkvara, lisanud sellele funktsioone, tõlkinud liidese teise keelde vmt) ja levitate seda uut teost, peate samuti kohaldama EUPLi (muutmata litsentsi tingimusi) kogu tuletatud teosele.

Joonis 1. Copyleft'i mõju

EUPLis on ette nähtud oluline erand eespool kirjeldatud reeglist: see on juhtum, kui on kohustuslik kasutada ühilduvat *copyleft*-litsentsi.

Tarkvaralitsentsi kohta öeldakse „*copyleft*”, kui esialgse koodi või selle koodiga liitmise tulemuse edasilevitamine peab olema litsentsitud kõnealuse muutmata litsentsi alusel.

Enimkasutatud *copyleft*-litsents on GNU General Public Licence (GPLv.2).

Vastavalt EUPLi artiklile 5 on ka EUPL *copyleft*-litsents, et vältida tarkvara eksklusiivset omastamist.

EUPLi seisukohast on ühilduvad *copyleft*-litsentsid järgmised (seisuga 1. veebruar 2009):

- GNU General Public Licence (GPLv.2)
- Open Software Licence (OSL) v. 2.1 ja/või v. 3.0
- Common Public Licence v. 1.0
- Eclipse Public Licence v. 1.0
- CeCILL v. 2.0.

Mida see tähendab?

Kujutage ette, et olete liitnud kokku kaks tarkvarakoodi tükki:

- esimene kooditükk litsentsiti teile EUPLi alusel;
- teine kooditükk litsentsiti teile ühe eespool nimetatud *copyleft*-litsentsi alusel (nt GPLv.2 alusel).

Kui otsustate tuletatud teost edasi levitada, peate tegema seda litsentsi GPLv.2 alusel. See kohustus tuleneb litsentsist GPLv.2, mis on *copyleft*-litsents. EUPL lahendab „litsentside konflikti”, lubades teil sellist kohustust täita.

Joonis 2. Ühilduvuse klausel

Erinevatest avatud lähtekoodiga komponentidest tarkvaralahenduste ülesehitamisel on nende koodide üheks lähtekoodiks liitmine või sidumine harva kohustuslik. Üldjuhul vahetavad ja töötlevad lahenduse erinevad komponendid parameetreid ilma, et neid omavahel liidetaks. Sellisel juhul võib lahenduse iga komponent olla litsentsitud tema esialgse litsentsi alusel.

Kujutage ette teist juhtumit, kui olete liitnud kokku kaks teist tarkvarakoodi tükki:

- esimene litsentsiti teile EUPLi alusel;
- teine litsentsiti teile „vabama” litsentsi alusel

Joonis 3. Ühendamine vabama lähtekoodiga

b) Kohustus seoses lähtekoodi avaldamisega

Tuletatud teose levitamise korral tuleb muudetud lähtekoodi edastada vaba juurdepääsuga hoidlast (enamasti on selleks veebileht või FTP-aadress).

3.4 Millega võite EUPLi alusel litsentsitud tarkvara puhul arvestada?

Olemasoleva EUPLi alusel litsentsitud teose (esialgse) autori või selle parendamises osalenud edasiarendajana võite arvestada enda autoriõiguse kaitsega, kuna EUPL nõuab litsentsisaajatelt, et nad

- järgiksid esialgse autori (ja hilisemate edasiarendajate olemasolu korral nende) autoriõigust ja eelkõige kõiki sellega seotud märkeid.

Olemasoleva EUPLi alusel litsentsitud teose autori või selle parendamises osalenud edasiarendajana võite arvestada, et teie teost ei omasta kunagi kolmas isik (näiteks seda enda

Tarkvaralitsentsi kohta öeldakse, et see on „vabam”, kui esialgset koodi või selle koodiga liitmise tulemust võib litsentsida mis tahes (st sama või mõne teise) litsentsi, k.a „firmapärase tarkvara litsentsi” alusel (mille puhul tarnija jätab kogu autoriõiguse endale). Tuntumad vabamad litsentsid on muu hulgas MIT litsents ja BSD litsentside rühm.

Kui otsustate tuletatud teost edasi levitada, peate tegema seda EUPLi tingimuste alusel. See kohustus tuleneb EUPLi artiklist 5 („copyleft-klausel”).

Seni kuni jätkate teose levitamist, peate vähemalt andma lingi või aadressi, mis võimaldab litsentsisaajatel seda hoidlat avada ning pääseda lähtekoodile juurde või laadida see alla.

omandiks võttev tarkvara tarnija), kuna EUPL nõuab litsentsisaajatelt, et nad

- kohaldaksid koopiote või tuletatud teoste levitamisel EUPLi litsentsi².

Olemasoleva EUPLi alusel litsentsitud teose autori või selle parendamises osalenud edasiarendajana võite arvestada, et teid teavitatakse igast edasilevitamisest. Ametlikku kohustust (või „garantiid”) esialgse autori

² Välja arvatud ühilduva copyleft-litsentsi puhul, mis samuti keelab omastamise kolmandate isikute poolt, nagu selgitatakse punktis 5.5.

teavitamise kohta (või näiteks parenduse puhul teabe saamise kohta) ei ole. Kui te aga jääte autori või edasiarendajana aktiivseks ning osalete „litsentsitud tarkvaraga töötavate inimeste kogukonnas”, arendustöös või lihtsalt litsentsitud teostega seotud foorumites (st valitud arendamise koostöökeskkonnas), püsivate arengutega kursis ning saate tagasisidet. See tagab teile õiguse pääseda muudetud koodile juurde ning kasutada tehtud parendusi enda vajaduste rahuldamiseks, kuna EUPL nõuab, et:

- tuletatud teose levitamise korral on edasilevitaja kohustatud edastama muudetud lähtekoodi vaba juurdepääsuga hoidlast.

Olemasoleva EUPLi alusel litsentsitud teose autori või selle parendamises osalenud

3.5 Garantiid, vastutus, kohaldatav õigus

EUPLi alusel litsentsitud tarkvara kasutajana ei saa te tarkvara kvaliteedi garantiid ning tarkvara levitaja keeldub kogu vastutusest tarkvara põhjustatud kahju eest kohaldatavas õiguses lubatud ulatuses.

See tähendab, et vastavalt litsentsi tingimustele ning kui tegemist ei ole erandjuhtumitega (tahtlik õigusrikkumine või füüsilistele isikutele tekitatud kahju), ei vastuta litsentsiandja ühelgi juhul mis tahes otsese või kaudse, varalise või moraalse kahju eest. See välistab nõuete esitamise andmete kadumise, maineväärtuse languse, tööseisakute, arvutirikete, ärivõimaluste kaotuse jmt puhul.

Näide:

Olen laadinud alla EUPLi alusel litsentsitud lahenduse „X-F/OSS” (väljamõeldud nimi) ning salvestanud sellesse oma väärtuslikud failid: kõik minu kliendid ja vähemalt kolme aasta kirjavahetuse. Äkitselt lõpetab mu X-F/OSS server töötamise ning kõik andmed on kadunud – mul ei ole varukoopiat või on üksnes „X-F/OSS vormingus varukoopiad”, mis on loetamatud ning viga taastekitavad. Sellisel juhul ei saa ma nõuda „X-F/OSSi” autori vastutusest tulenevat kahjutasu.

Vastutuse välistamise klausel ei ole kunagi

edasiarendajana võite arvestada, et teie intellektuaalse omandi (nimed, logod, kaubamärgid, teenusemärgid jmt) õigusi austatakse, kuna EUPL nõuab, et kõik kasutajad (ja edasilevitajad) peavad vältima eelmiste autorite intellektuaalse omandi volitamata kasutamist.

EUPLi alusel litsentsitud tarkvara kasutajana on teil koodi litsentsimise püsivuse garantii, kuna EUPLi andmisest ei ole võimalik taganeda: isegi kui esialgne autor otsustab kohaldada oma esialgse lähtekoodi edasiste versioonide suhtes teisi litsentsimistingimusi, on teile antud litsents ajaliste piiranguteta.

absoluutne: litsentsiandja võib olla vastutav vastavalt tootevastutust käsitlevatele õigusaktidele niivõrd, kui võrd need õigusaktid on teose suhtes kohaldatavad. Kohaldatav õigus on konkreetse liikmesriigi õigus (st selle Euroopa Liidu riigi õigus, kus asub litsentsiandja elu- või asukoht). Mõne riigi õigus on tootevastutuse osas tõepoolest rangem.

EUPL (ega ka ükski muu litsents, olgu see F/OSS või firmapärase tarkvara litsents) ei takista seega kohtul tuvastamast „tootevastutust” tarbijakaitse üldpõhimõtete alusel.

EUPL näeb ise ette juhtumid, mil autor on vastutav: tahtlik õigusrikkumine (nt kui autor on sisestanud tarkvarasse pahatahtliku arvutiviiruse) või kui tarkvara põhjustab isikutele või kaubale otsese kahju (nt kui tarkvara on lennuki navigatsioonisüsteem ja põhjustab õnnetuse, kui tarkvara mõõdab meditsiininstrumentide steriliseerimistemperatuuri ja ebaõige arvutus põhjustab nakkuse või kui tarkvara reguleerib mõne koha atmosfääri ja põhjustab mürgistuse). Need on siiski äärmuslikud näited, mille puhul sertifitseerimisasutused võivad tarkvara kontrollida ja kavandatud kasutusotstarbeks sertifitseerida. Kõigil muudel juhtudel peaks EUPL kaitsma autorit kaudsest kahjust – andmete, aja, maine, ärivõimaluste jmt kaotamine – tulenevate nõuete vastu.

Lisaks sellele sisaldab EUPLi alusel levitatud tarkvara spetsiifilist garantiid, et tarkvara autoriõigus kuulub litsentsiandjale, st et litsentsiandjal on õigus tarkvara teile EUPLi alusel levitada. Kõnealune garantii on oluline nii litsentsiandjale kui ka litsentsisaajale. Litsentsiandjatele (esialgsete autorite puhul) on see meeldetuletuseks, et nad peavad tagama, et neil on enne tarkvara litsentsimist autoriõigus. Hilisematele edasiarendajatele, kes tarkvara edasi levitavad, on see meeldetuletuseks, et nad peavad tagama, et neil on autoriõigus kõigile enda tehtud muudatustele. Litsentsisaajatele (lõppkasutajad) on see parem garantii autoriõiguse rikkumise kaebuste ohu vastu ning isegi patendinõudluste korral: nad saavad kontrollida, millist tarkvarakoodi osa vaidlustatakse, ning nõuda autorilt selgitust.

3.6 Edasine arendamine ning kasutamine koos muu tarkvaraga

Võite kasutada EUPLi alusel litsentsitud tarkvara piiranguteta koos mis tahes muu tarkvaraga. Kui soovite aga saadud EUPLi alusel litsentsitud tarkvara ja enda tehtud võimalikke muudatusi edasi levitada, peate tegema seda EUPLi enda või mõne ühilduva litsentsi alusel.

3.7 Kas EUPLi saab muuta?

Teine küsimus on, kas kasutaja saab litsentsi muuta, nt „Kas võin luua tuletatud litsentsi?“. Vastus on selgelt eitav: EUPL on ametlik dokument, mille Euroopa Komisjon on pärast aastatepikkust konsulteerimist ja ettevalmistamist kinnitanud. Te ei tohi seda muuta ega luua enda „EUPLi tuletist“ ning anda sellele nimeks EUPL, „EUPL v.2“, „EUPL plus“ vms.

EUPLi litsents on autoriõigusega kaitstud (© Euroopa Ühendus 2007); see ei ole ise „litsentsitud teos“, mida võiks vabalt muuta. Artikli 5 („*copyleft*-klausel“) kohaselt on EUPLi lubatud kasutada üksnes teose levitamiseks ja/või muutmiseks „käesoleva litsentsi tingimustel“ (st litsentsi sätteid muutmata).

Loomulikult on võimalik täiendada litsentsi teise

Garantiide ja vastutuse välistamine on tegelikult ühine kõigile tarkvaralitsentsidele (olgu need vabad / avatud lähtekoodiga või firmapärase tarkvara litsentsid). See on siiski rohkem põhjendatud avatud lähtekoodiga tarkvara puhul, mis on antud, mitte müüdüd, ja mis on veel pooleli teos, mida paljud edasiarendajad võivad pidevalt parendada.

Kui teil on vaja tugiteenuste tagatist või mingit laadi teenusetaseme lepingut, milles on ette nähtud konkreetsete pakutavate teenuste kvaliteet, sagedus, tagasiulatus ja hind, võite sõlmida teenuselepingud või muud lepingud teie kasutatavat EUPLi alusel litsentsitud tarkvara toetavate organisatsioonide või äriühingutega, kes võivad tõenäoliselt tasu eest pakkuda garantiisid ja vastutuskindlustust.

Kui soovite EUPLi alusel litsentsitud tarkvara muuta ning ühendada seda muu tarkvaraga, et luua uus („tuletatud“) tarkvara, peate järgima EUPLi tarkvara arendamise ja integreerimise tingimusi (vt 4. peatükk).

lepinguga, mis käsitleb teenuseid – integreerimine, rakendamine, tugi, laiendatud garantii, hooldus jmt. Nagu artiklis 5 sätestatud, ei tohi lisatingimused siiski muuta ega piirata EUPLi tingimusi.

Kui EUPL ei vasta teie vajadustele, võite tutvuda OSI sertifitseeritud litsentside nimekirjaga, et uurida, kas teie või teie edasiarendajate kogukonna vajadustele võiks sobida paremini mõni muu olemasolev laialdaselt kasutatav litsents. Võite luua ka oma litsentsi, kuid seda tööd peaksid siiski tegema spetsialistid. Isegi kui mõned EUPLi mõtted võivad teile inspiratsiooni anda, ei tohi ükski teie uue originaallitsentsi säte põhjustada segiajamist EUPLiga, viidates viimase nimele, omistades autoriõiguse Euroopa Ühendusele või kasutades EUPLi formaalset ülesehitust või sõnastust.

4. Enda tarkvara väljaandmine EUPLi alusel

EUPLi eesmärk on lihtsustada teile kuuluva tarkvara levitamist F/OSS põhimõtete kohaselt.

4.1 Eeltingimused

Olulisim eeltingimus tarkvara väljaandmisel EUPLi alusel, nagu ka üldse tarkvara väljaandmisel, on tagada, et õigused tarkvarale kuuluvad teile.

Peate olema teadlik tingimustest, mille alusel te tarkvara välja annate, ja seetõttu peaksite EUPLiga hoolikalt tutvuma.

4.2 Kontrollige enda tarkvara omandit ja intellektuaalse omandi õigusi

Kui tarkvara, mida soovite välja anda, on täielikult teie (või teie organisatsiooni, st tarkvara välja andva juriidilise isiku) kirjutatud, kuulub tarkvara autoriõigus teile. Muudel juhtudel peate kontrollima, kes tarkvara kirjutas ning millistel tingimustel on teil õigus seda kasutada ja levitada.

Kui tarkvara kirjutasid teile töövõtjad, võib teil olla õigus seda uuesti kasutada ja edasi levitada või tarkvara võib isegi teile kuuluda – see sõltub lepingu tingimustest, mille alusel tarkvara teie jaoks kirjutati. Seetõttu peaksite kontrollima selle lepingu intellektuaalse omandi õigusi käsitlevaid sätteid. Näiteks kui kasutasite töövõtjana äriühingut X („töövõtja“), kontrollige, kas leping sisaldab järgmisele sarnanevat sätet:

„Tulemuste omandiõigus – intellektuaalne ja tööstuslik omand“

Kõik lepingu täitmise käigus tekkivad tulemused ja õigused, k.a autoriõigused ning intellektuaalse või tööstusliku omandi õigused, kuuluvad täielikult <TELLIJALE>, kes võib neid oma

EUPL on F/OSS litsents. Kuigi EUPL ise sisaldab kõiki litsentsitingimusi, mida te kasutate, on kasulik teada F/OSS põhimõtteid, et tarkvara EUPLi alusel väljaandmisega kaasnevat eeliseid maksimaalselt ära kasutada. Eelkõige on kasulik mõista F/OSS põhimõtteid, mis seonduvad kogukonna loomisega.

äränägemisel geograafiliste või muude piiranguteta kasutada, avaldada, loovutada või üle anda.”

Uutes lepingutes on soovitatav pöörata töövõtja tähelepanu teie kavatsusele levitada tööd EUPLi alusel. Tarkvaraarendajad kasutavad tänapäeval tegelikult üha enam avatud lähtekoodiga või isegi „avalikku omandisse” kuuluvaid komponente ning nad peaksid kontrollima, kas nende komponentide litsentsid on piisavalt vabad, et võimaldada teie tarkvara levitamist EUPLi alusel. Seetõttu on soovitatav täiendada eespool esitatud sätet järgmiselt:

„Kui tööstusliku või intellektuaalse omandi õigused on olemas enne lepingu sõlmimist (nagu see võib olla juhul, kui töövõtja integreerib loodavasse teosesse avatud lähtekoodiga tarkvara), peab töövõtja kontrollima ja tagama, et kogu loodatavat teost võib üle anda, levitada või edastada Euroopa Liidu tarkvara vaba kasutuse litsentsi (EUPL) alusel. Eespool sätestatud nõudest võib erandi teha üksnes <TELLIJA> eelneva nõusoleku korral.”

4.3 F/OSS põhimõtete kohaldamine (kogukonna loomine)

Mõistagi võite anda tarkvara EUPLi alusel välja lihtsalt selleks, et lihtsustada selle kasutamist teiste jaoks. Sellisel juhul ei pruugi te olla huvitatud toetava „vabatahtlike edasiarendajate” kogukonna kasvust väljaspool teie organisatsiooni. Kui soovite siiski kasutada maksimaalselt ära avatud lähtekoodiga tarkvara kogukonnaga seotud eeliseid, st võimalust, et teised organisatsioonid ja üksikisikud aitavad tarkvara toetada ja edasi arendada, peaksite tutvuma kasutajate ja edasiarendajatega, kes teiega teie tarkvara edasisel arendamisel tõenäoliselt koostööd teevad. Seoses sellega on kasulik lugeda IDABC väljaannet „Suunised riigiasutustele koostöö kohta avatud lähtekoodi kogukondadega”³

4.4 Miks litsents tähtis on?

Nagu selgitatud, on tarkvara kaitstud autoriõigusega. Ilma litsentsita on keelatud tarkvara muuta, parendada ja lokaliseerida (tõlkida). Autoriõigus annab teose omanikule tõepoolest teatud õigused sellele ning keelab teisel isikul kasutada teost, nagu see oleks tema oma.

Selle loa annab omanik (litsentsiandja) teisele isikule (litsentsisaajale) litsentsi, näiteks EUPLi, kasutades.

F/OSS litsentsina kaitseb EUPL esialgse autori õigusi, andes hilisematele kasutajatele ja autoritele vabaduse kasutada tarkvara, nagu see oleks nende endi teos.

Tänapäevase programmeerimises, kus ühendatakse või pannakse kokku mitmed tarkvarakomponendid, on varasemate teoste taaskasutamise õigus oluline „abistav tegur”. Seetõttu on oluline teha kindlaks, et kõigi komponentide jaoks oleks olemas sobiv litsents ning et juhul, kui komponente tarnitakse mitme litsentsi alusel ja loodavat teost tuleb üldsusele edasi levitada, oleksid need litsentsid omavahel ühilduvad.

³ Avaldatud IDABC veebilehel:
<http://ec.europa.eu/idabc/servlets/Doc?id=19295>.

4.5 Otsus avaldada tarkvara F/OSS litsentsi alusel

Käesolevaid suuniseid lugedes olete tõenäoliselt juba teadlik sellest, et tarkvara jagamine on üks tõhusamaid viise suurendada selle kasutamist, tõsta selle kvaliteeti (lubades teistel edasiarendajatel seda kontrollida, parendada ja sellele funktsioone lisada) ning hoida jalgratta leiutamist vältides kulusid kokku. Sellist jagamist soovitasid riigiasutustele üksmeelselt Euroopa e-valitsuse poliitika eest vastutavad ministrid. Kõige paremini saab seda ellu viia F/OSS litsentsi abil. Avatud lähtekoodi kasutamiseks avalikus sektoris on küll palju

4.6 Otsus valida litsentsiks EUPL

Levitamisel kasutatav litsents tuleks valida väga varakult, kuna sellega määratakse kindlaks edasiarendajate õigused ning tehtud valikut on väga keeruline hiljem muuta.

Kui litsentsiandja soovib vältida oma tarkvara eksklusiivset „omastamist” kolmanda isiku poolt (see on üldiselt riigiasutuste soov), soovitatakse valida EUPL mitmel põhjusel:

- esimest korda on sedavõrd suur avaliku sektori asutus nagu Euroopa Komisjon töötanud ametlikult välja ja kiitnud oma tarkvara väljaandmiseks heaks F/OSS litsentsi;
- EUPL on õiguslikult kehtiv kõigis Euroopa

4.7 Litsentsile viitamine lähtekoodis

Litsentsi valiku peab avaldama tarkvara pakkumise kohas (näiteks tarkvara veebilehel). Litsentsi tegelikku teksti ei tule lisada – litsentsi nimetuse äramärgimine ja viide litsentsi originaaltekstile tagavad paremini viitamise ühtsuse allikale.

Sellela teavitatakse üldsust, millise litsentsi alusel tarkvara välja antakse, kuid õiguslikel eesmärkidel ei ole see piisav. Selleks peab tarkvarakood ise sisaldama viidet litsentsile või

muid suuniseid, kuid käesolevaid suuniseid ja EUPLi kasutades ei pea te muretsema kõigi avatud lähtekoodiga üldiselt seotud teemade mõistmise pärast.

EUPL loodi spetsiaalselt selleks, et hõlbustada avaliku sektori tarkvara taaskasutamist, kaitsta maksumaksjate rahaga tehtud investeeringuid ning selgitada probleeme, mis võivad teid tarkvara kasutajana mõjutada.

Liidu ametlikes keeltes vastavalt Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud keelilise mitmekesisuse põhimõttele;

- EUPL on võtnud arvesse liikmesriikide õiguse ja ühenduse õiguse spetsiifilisust ja mitmekesisust (autoriõiguse alane terminoloogia, teave, garantii, vastutus, kohaldatav õigus ja jurisdiktsioon);
- EUPL lahendab ühilduvuse küsimused muude kõige olulisemate litsentsidega (sh populaarseima litsentsi ehk GPLv.2-ga).

litsentsi ennast. Tavaliselt sisestatakse litsentsi terviktekst faili nimega „COPYING” („autoriõigus”) või „LICENCE” („LITSENTS”) ning lisatakse iga lähtefaili algusesse lühiteade, milles on nimetatud autoriõigus, kuupäev, omanik ja litsents ning milles teatatakse lugejale, kust leida litsentsi terviktekst.

Kõnealuse „lühiteate” näide EUPLi alusel levitatava tarkvara puhul:


```
/*
* Copyright 2007 TEIE-ORGANISATSIOON4
*
* Litsentsitud EUPLi versiooni 1.1 alusel või - niipea, kui
  Euroopa Komisjon need heaks kiidab - hilisemate
  EUPLi versioonide („litsents“) alusel;
* Te ei tohi kasutada käesolevat teost muul viisil kui
  kooskõlas litsentsiga.
* Võite saada litsentsi koopia järgmiselt aadressilt:
*
* http://ec.europa.eu/idabc/eupl5
*
* Kui kohaldatavas õiguses ei ole teisiti sätestatud või
  kui kirjalikult ei ole teisiti kokku lepitud, levitatakse
  tarkvara litsentsi alusel „sellisena, nagu see on“,
* ILMA ÜHEGI selgesõnalise või kaudse GARANTII VÕI
  TINGIMUSETA.
* Vaadake litsentsi konkreetset keeleversiooni, et tutvuda
  litsentsist tulenevate õiguste ja kohustustega.

*/
```

Eespool esitatud näites aktsepteerib esialgne autor EUPLi hilisemaid versioone, mida Euroopa Komisjon võib avaldada. Levitamine „EUPLi alusel“ versiooninumbrit märkimata annaks sama tulemuse, kuid vähem selgesõnaliselt.

Kui esialgne autor soovib seevastu aktsepteerida üksnes konkreetset EUPLi versiooni (ja jätta endale vabadus nõustuda või mitte nõustuda hilisemate versioonidega), peaks ta litsentsima järgmiselt:

```
* Litsentsitud üksnes EUPLi versiooni 1.1 alusel
 („litsents“);
```

Sellise litsentseerimise korral ei kohaldu esialgse autori nõusolekuta teose ega tuletatud teoste suhtes ükski EUPLi hilisem versioon. Sõna „üksnes“ on soovitatav, kuna muudab litsentsitingimused selgesõnalisemaks.

⁴ Võimalikud esimese ja viimase muudatuse avaldamise aastad, nt „2005, 2007“

⁵ Eriti EUPLi puhul, millel on ametlik väärtus kõigis Euroopa Liidu keeltes, tuleks lehekülge kontrollida (ning lisada litsentsi koopia oma veebilehele ja edastada koos programmi allalaadimisega, et vältida URLi muutumist).

4.8 Parimad tavad EUPLi lepingu „kehtestamisel”

EUPLi alusel litsentsitud projekti omanik (juht või ettevõtja) ning kõik muud sidusrühmad (kes peaksid EUPLi tingimusi kohaldama) peavad käituma järgmiselt:

- teatama otse, et tarkvara (või selle konkreetsed komponendid) on litsentsitud EUPLi alusel. Seda tuleks teha projekti veebilehel ning „kõrgeima taseme” lehel, millel projektile viidatakse või seda kirjeldatakse. Lisage näiteks silmatorkav märges „Litsentsitud **EUPLi** alusel”;
- siduma eespool osutatud lühendi EUPL veebiaadressiga, kus saab litsentsi tekstiga eri keeltes tutvuda ja seda alla laadida: <http://ec.europa.eu/idabc/eupl>;
- lisama EUPLi koopiat ja spetsiaalse kontroll-lahtri rakendusse, mis teostab tarkvara edastamist või allalaadimist. Küllastajale tuleb anda võimalus levitatavat tarkvara hoidlast alla laadida. Rakendus peaks teatama: „*Palun lugege hoolikalt*

4.9 Litsentsiga nõustumist ei tule registreerida

Litsents kehtib isegi juhul, kui te ei registreeri kasutajaid, kes on litsentsitingimustega nõustunud. See on autoriõiguse ja teie tarkvara vahelise seose funktsioon.

Litsents saab õigusliku jõu kohe, kui tarkvara (koos tarkvarakoodiga, milles on märgitud, et see on litsentsitud EUPLi tingimuste alusel) kasutatakse, ning seda kasutust tõestab lihtne fakt, et litsentsiga antud õigusi on kasutatud, näiteks rakendades tarkvara teie organisatsiooni erinevates osakondades, kliendisaitidel (kui olete äriorganisatsioon) või klientide arvutites (kui olete avaliku sektori organisatsioon) või saitidel, mis edastavad seda Internetis, luues või levitades koopiaid või tuletatud teost.

allpool esitatud EUPLi litsentsimistingimusi”, seejärel märkima ära litsentsi tervikteksti sisaldava akna allserva paigutatud kasti „Nõustun”. Allalaadimisprotsess peaks jätkuma alles pärast kasti äramärkimist.

Selleks otstarbeks hoitakse EUPLi aadressil www.osor.eu txt-failina;

- füüsilistel kandjatel (näiteks USB-pulgad, CD-ROMid või DVD-d) levitatava tarkvara puhul on siiski soovitatav lisada EUPLi litsentsi koopia: litsentsi txt-versioon tuleks kopeerida faili nimega „Licence”.

Lisaks sellele võite (see ei ole kohustuslik) viidata asjakohastele IDABC veebilehtedele, kust võib leida põhjalikumaid selgitusi ja uuringuid EUPLi kohta: (<http://ec.europa.eu/idabc/en/document/5425>).

Siiski võib teile olla kasulik salvestada tarkvara alla laadinud isikute kontaktandmed. Et „tunda oma kasutajaid”, paluvad paljud hoidlad küllastajatel end registreerida „tunnusega” (nimi) ja küsivad teatavaid muid andmeid (aadress, telefon jmt), sh ainukordset e-postiaadressi, kuhu neile saadetakse salasõna. See koos IP-aadressi registreerimisega võib anda teile enne iga allalaadimist üldiselt asjakohase teabe, kuid sellise „autentimise” usaldusväärsus põhineb siiski teise poole sisestataval teabel ja heal usul.

Kuigi kasutajate tundmine on kasulik, ei ole selline teabekogumine EUPList tulenevate õiguste ja kohustuste tuvastamiseks vajalik.

4.10 Hoidla, kust lähtekood peaks kättesaadav olema

Mõistagi võite avaldada enda tarkvara enda veebilehel. Tarkvara lähtekood tuleks ideaalsel juhul siiski avaldada hoidlas, mis pakub lihtsaid võimalusi avatud lähtekoodiga tarkvara kasutamiseks ja arendamiseks. See vähendab ka teie enda veebilehe ribalaiusele esitatavaid nõudmisi.

4.11 Kuidas ja kus edastada oma otsus?

Kui annate tarkvara välja, soovite, et seda kasutaks teisedki inimesed. See saab toimuda vaid juhul, kui inimesed, kes võiksid tarkvarast huvitatud olla, saavad sellest teada.

Peaksite koostama teate enda tarkvara kohta ja selle väljaandmise kohta EUPLi alusel ning levitama seda laialdaselt kasutajate kogukondadele, kes võiksid sellest huvitatud olla. Mõned soovitusel:

Tuleb meeles pidada, et avaldamine avatud lähtekoodile spetsialiseerunud „töökodades” või hoidlates ei vähenda teie kontrolli teie tarkvara ametliku versiooni arendamise või muutmise üle.

- koostage üheleheküljeline teade, milles kirjeldatakse tarkvara funktsioone, kasutajate sihtrühma ning asjaolu, et see antakse välja F/OSS litsentsi alusel (EUPL);
- levitage seda teadet huvitatud kogukondadele – Euroopa avaliku sektori tarkvara puhul võib see hõlmata näiteks IDABC Avatud Lähtekoodi Observatooriumit ja Hoidlat (www.OSOR.eu), veebilehte ePractice.eu, teie enda asutuse veebilehti jmt;
- avaldage tarkvara hoidlas, mida huvitatud kogukond tavaliselt külastab.

5. Tarkvara arendamine või integreerimine EUPLiga

5.1 F/OSS arenduspõhimõtted

Võite anda EUPLi alusel välja mis tahes teile kuuluva (kas teie, teie töötajate või töövõtjate arendatud) tarkvara.

Kui projekteerite tarkvara algusest peale kavatsusega anda see välja EUPLi alusel, annab teile kõige rohkem eeliseid F/OSS arenduspõhimõtete järgimine. Need põhimõtted on:

- modulaarne ülesehitus, milles komponendid „räägivad” omavahel ilma tarkvarakoode segi ajamata;
- töötamine koostööd tegevas keskkonnas (mis tagab versiooni kontrollsüsteemi ning muud vahendid kaugtööks ja edasiarendajate kogukonna haldamiseks);
- rakenduse ja kõigi moodulite standarditud dokumenteerimine;

5.2 Kuidas võimaldab EUPL tarkvara integreerida ja ühendada?

Nagu teisedki F/OSS litsentsid, on ka EUPL kavandatud tagama, et tarkvara saaks laiendada, muuta ja ühenduses muu tarkvaraga taaskasutada.

Küllaltki sageli laiendatakse tarkvaralahendust selliselt, et integreeritakse enda teose lähtekoodi mõni olemasolev tarkvarakood või ühendatakse enda teosega olemasolevad tarkvarakomponendid, mis on antud nende endi litsentside alusel. Sellisel juhul saadakse integreerimise või ühendamise tulemusena „tuletatud teos”. Tuletatud teose võimalik levitamine eeldab, et kõigil komponentidel on ühilduvad litsentsid.

Tänu ainulaadsele ühilduvuse klauslile on EUPLi

- tugev juhtimine ja projektihaldus, mis on kooskõlas välisele osalusele avatud ja teiste ideid tervitava suhtumisega, säilitades kontrolli projekti üle ja määrates selle suuna;
- tõhus suhtlus kogukonnas (olla hea suhtleja).

Üksikasjalikku teavet avatud lähtekoodi kogukondadega töötamise ja F/OSS põhimõtete kohaldamise kohta antakse IDABC väljaandes „Suunised riigiasutustele koostöö kohta avatud lähtekoodi kogukondadega” veebiaadressil <http://ec.europa.eu/idabc/servlets/Doc?id=19295>.

eesmärk hõlbustada tuletatud teoste loomist ja levitamist. EUPL saavutab selle eesmärgi järgmiselt:

- tagab kõigile tarkvara saajatele juurdepääsu lähtekoodile. See võimaldab neil uurida, kuidas tarkvara töötab;
- tagab kõigile tarkvara saajatele õiguse teha muudatusi. See võimaldab neil tarkvara muuta, laiendada või taaskasutada;
- tagab, et kõiki tuletatud teoseid tuleb levitada sama või ühilduva litsentsi alusel. Sellega on tagatud, et ka saadud tarkvara on uurimiseks, muutmiseks ja edasiseks laiendamiseks kättesaadav.

5.3 Miks integreerimine kasulik on? Miks võivad litsentsid integreerimist piirata?

Organisatsioonid, eriti riigiasutused, kulutavad miljardeid eurosid sellise tarkvara arendamisele, mis on sageli dubleeriv. Selle tarkvara taaskasutus võiks säästa palju raha, vaeva ja aega ning võimaldada jalgratta alatasa uuesti leiutamise asemel ressursside ja tulemuste jagamist organisatsioonide sees ja vahel. Üks F/OSS litsentside, näiteks EUPLi eeliseid on tarkvara integreerimise ja taaskasutuse võimaldamine.

5.4 EUPLi spetsiifilised probleemid

EUPL ei ole veel laialdaselt kasutusel. Seetõttu võib olla keeruline leida EUPLi alusel litsentsitud komponente, mida saaksite ühendada enda EUPLi tarkvaraga.

EUPLi alusel litsentsitava tarkvaraga võib siiski ühendada mitme teise F/OSS litsentsi alusel litsentsitud tarkvara. Nii on see kõigi komponentidega, mis on litsentsitud litsentside alusel, mis ei sea tulevasele litsentsimisele piiranguid (kõik „vabamad” litsentsid, näiteks

5.5 Ühilduvus teiste litsentsidega

Paljud F/OSS litsentsid lubavad esialgse tarkvara muudetud versioone levitada mõne muu litsentsi, sh EUPLi alusel. Sellist tarkvara võib seejärel ühendada EUPLi alusel litsentsitud tarkvaraga, nii et saadud teost levitatakse EUPLi alusel.

Mõned laialdaselt kasutatavad litsentsid nõuavad siiski, et muudetud teoseid tuleb levitada sama litsentsi alusel. Üldjuhul nõuab seda ka EUPL.

Kui aga ühendate EUPLi alusel litsentsitud tarkvara olulisel määral tarkvaraga, mida levitatakse „ühilduva litsentsi” alusel, lubab EUPL selle tulemusel saadud tarkvara levitada EUPLi enda asemel vastava ühilduva litsentsi alusel.

Kõik firmapärase tarkvara litsentsid piiravad integreerimist ja taaskasutust, kuna lähtekood ei ole automaatselt kättesaadav.

Mõned F/OSS litsentsid piiravad integreerimist, nõudes, et muudetud teoste jaoks kasutatakse samu litsentse. EUPL võimaldab seevastu integreerimist mitme üldiselt kasutatava F/OSS litsentsi alusel levitatava tarkvaraga (vt punkt 5.5).

MIT või BSD). Sama ühilduvuse klauslit kasutades saab EUPLi alusel litsentsitud tarkvaraga ühendada ka tarkvara, mida levitatakse tavaliste litsentside alusel, mis seavad edasisele arendusele teatavad piirangud (vt punkt 5.5).

See, et EUPL on Euroopa avaliku sektori toetatav litsents, peaks tagama, et üsna varsti on suur hulk avaliku sektori tarkvara kättesaadav selle litsentsi alusel.

Praegu määratleb EUPL ühilduvate litsentsidena järgmised litsentsid:

- GNU General Public Licence (GNU GPL v.2)
- Open Software License (OSL) v. 2.1, v. 3.0
- Common Public License v. 1.0
- Eclipse Public License v. 1.0
- CeCILL v. 2.0.

Esitatud nimekirja ei lühendata (niipea, kui liidetud või ühendatud teos on ühilduva litsentsi alusel kehtivalt litsentsitud, ei saa seda litsentsi tühistada), kuid võidakse pikendada (lisades näiteks ülalnimetatute võimalikke hilisemaid versioone).

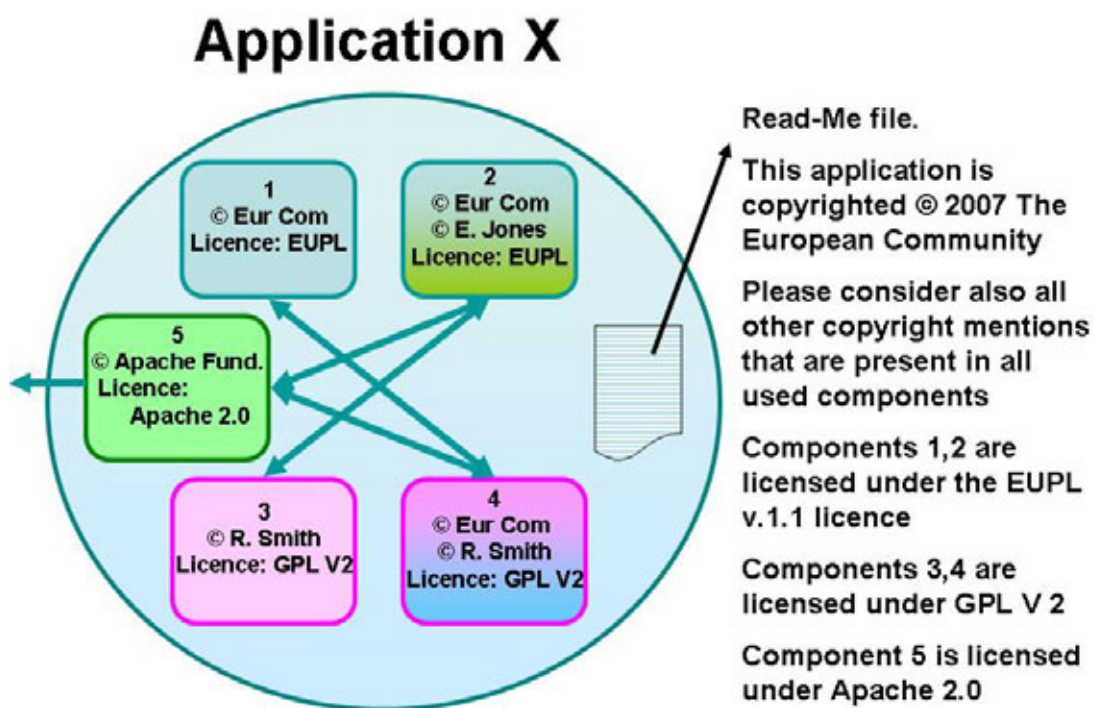
5.6 Eri litsentsidega teoste ühendamine

Võite kasutada samas lahenduses eri tarkvarakomponente, mida levitatakse erinevate F/OSS litsentside (sh EUPLi) alusel, ning kasutada või levitada neid koos (st samas pakkes, samal CD-ROMil). Sellisel integreerimisel, mille puhul eri komponendid suhtlevad funktsioonide pakkumiseks omavahel, ei ühendata eri lähtekode. Seepärast kasutatakse ja levitatakse iga tarkvara tema enda litsentsi tingimuste alusel. Sellisel juhul ei teki litsentside ühilduvusprobleeme. Kui tarkvara ühendamine tähendab seevastu ka lähtekoodide muutmist või ühendamist, loote te „tuletatud teose”, mille puhul tuleb selle levitamist kavandades

analüüsida litsentside ühilduvust.

Lisaks sellele võite arendada tarkvara firmapärast raamistikku (nt Microsoft.Net või Biztalk) kasutades ning anda selle välja EUPLi alusel, samadel põhjustel, miks on olemas tuhandeid firmapärastel platvormil töötavaid avatud lähtekoodiga tarkvarasid (nt Microsoft Windows). Sellisel juhul võite anda EUPLi alusel välja konkreetse enda loodud koodi, kuid peate kasutama vajalikke firmapäraseid teede või arenduskeskkondi, mis tuleb osta nende tarnijalt ja mida levitatakse nende enda individuaalsete litsentsitingimuste alusel.

Praktiline näide:

Joonis 4. Eri komponentide integreerimine

Oletame, et Euroopa Komisjon (võite ette kujutada enda organisatsiooni) levitab „rakendust X”, mis on modulaarne ja sisaldab viit komponenti. Neid komponente ei liideta üheks lähtekoodi failiks, vaid need „räägivad” omavahel (vahetades andmeid ja parameetreid).

Komponendi 1 on loonud Euroopa Komisjon (see on täielikult komisjoni töötajate või töövõtjate kirjutatud). Seetõttu võib see olla:

© Euroopa Ühendus
Litsentsitud EUPLi alusel

Komponendi 2 on loonud Euroopa Komisjon, kuid see ei ole täielikult komisjoni töötajate või töövõtjate kirjutatud: nad kohandasid ja laiendasid olemasolevat vabama BSD litsentsi alusel litsentsitud tarkvara. BSD komponendi autoriõiguse omanik on E. Jones. Seetõttu võib muudetud komponent olla:

© Euroopa Ühendus
© E. Jones (esialgse koodi reprodutseerimisel säilitatakse esialgsed autoriõiguse märged)
Litsentsitud EUPLi alusel

Komponendi 3 ei muudetud, selle oli loonud R. Smith ja see oli litsentsitud GPL v.2 alusel. Seda

5.7 EUPLi ühilduvuse klausli mõju teise teose litsentsimistingimustele

Kas EUPLi saaks kasutada „sillana”, et muuta teise teose litsentsimistingimusi, vahetades näiteks litsentsi GPL v.2 litsentsi OSL, Eclipse, CeCILL või Common Public Licence vastu?

Seda ei saa kunagi teha, välja arvatud juhul, kui

ei tohi muuta:

© R. Smith
Litsentsitud GPL v.2 alusel

Komponent 4 oli litsentsitud GPL v.2 alusel. Tehnilistel põhjustel ei olnud võimalik ega kohane vältida Euroopa Komisjoni loodud ja EUPLi alusel litsentsitud koodi liitmist esialgse lähtekoodiga, mille autor oli R. Smith. Kuna EUPL tunnustab litsentsi GPL v.2 ühilduva litsentsina, on see komponent:

© R. Smith
© Euroopa Ühendus (kui EUPLi alusel litsentsitud koodi on kaasatud / liidetud)
Litsentsitud GPL v.2 alusel

Komponent 5 on komponendiga 3 samas olukorras: seda ei muudetud ning selle puhul jääb kehtima:

© Apache Foundation
Litsentsitud Apache v.2 alusel

Rakendusele lisatakse seletusfail, mis selgitab asjaomaseid dokumente (või viitab nendele) ning kirjeldab üksikasjalikult kohaldatavaid litsentse.

asjaomase teise teose litsentsimistingimused seda lubavad. EUPLi alusel litsentsitud tarkvara liitmisel teise tarkvaraga, mis on litsentsitud ühilduva *copyleft*-litsentsi alusel, kasutatakse kõnealust teist litsentsi muudatusteta.

6. EUPLi uued versioonid

EUPLi paljude lepinguliste viittekstide ja eriti paljude keeleversioonide tõttu on vältimatu, et EUPLi teksti tuleb vajaduse korral kohandada vastavalt tavade, tehnoloogia, kohustuslike regulatsioonide või sõnavara muutumisele.

Vastavalt EUPLi artiklile 13 võib Euroopa Komisjon avaldada EUPLi uusi versioone, niiõrd kuiõrd see on „vajalik ja mõistlik” ning „vähendamata sellega litsentsiga antavate õiguste ulatust”. See tähendab, et:

Euroopa Komisjon võib litsentsi ajakohastada, et lahendada uued õiguslikud ja tehnoloogilised probleemid, mis vastasel juhul takistaksid litsentsi toimimist kavandatud viisil.

Ükski uus versioon ei muuda litsentsi põhiomadusi, näiteks teile antavaid vabadusi, vastutuse välistamist või vastastikust (või „*copyleft*”) iseloomu, mis tähendab, et litsentsitud teose eksklusiivset omastamist ei lubata.

Kõnealuse punkti võtmesõna on **mõistlik**. Euroopa Komisjon võib litsentsi tõepoolest ajakohastada, et lahendada uued või varem teadmata õiguslikud probleemid, mis vastasel juhul takistaksid litsentsi toimimist kavandatud viisil. Kõik sellised muudatused peavad siiski olema mõistlikud, mis tähendab, et need ei tohi kahjustada litsentsi põhiomadusi, näiteks teile antavaid vabadusi, vastutuse välistamist ega vastastikust (või „*copyleft*”) iseloomu.

Litsentsi iga uus versioon avaldatakse kordumatu versiooninumbriga.

Tuleb meeles pidada, et juba litsentsitud tarkvara suhtes kohaldatakse uusi versioone, kui tarkvara oli litsentsitud konkreetse versiooninumbri või kui oli selgesõnaliselt öeldud, et hilisemaid versioone hakatakse kohaldama. Tulenevalt EUPLi versiooni 1.0 artikli 13 varasemast sõnastusest („Litsentsi uus versioon on teie jaoks siduv hetkest, mil te saate teada selle avaldamisest”) kehtib see ka varem ametlikult „EUPL v.1.0” alusel litsentsitud tarkvara kohta. Kõnealust eeskirja muudeti hilisemate versioonide puhul: kui esialgne autor litsentsib teose ametlikult „EUPL v.1.1” alusel, kohaldatakse seda konkreetset versiooni (kuni esialgne autor otsustab uuenduse kasuks).

Samuti on artiklis 13 sätestatud: „Käesoleva litsentsi kõik keeleversioonid, mille Euroopa Komisjon on heaks kiitnud, on võrdväärsed. Osapooled võivad kasutada enda valitud keeleversiooni.”

Nimetatud säte (teist sellist sätet praegu maailmas ei ole) kaitseb nii litsentsiandjat kui vastuvõtjat (ehk litsentsisaajat).

Uued keeleversioonid, näiteks Euroopa Liidu laienemisel ühe või mitme uue liikmesriigi võrra, saaksid pärast Euroopa Komisjonis kinnitamist ja avaldamist sama väärtuse. Samuti võib komisjon parandada vormivigu tagamaks vajaduse korral, et kõik litsentsi keeleversioonid on võrdväärsed. Sellisel juhul versiooninumbrit ei muudeta.

Lõpuks tuleb märkida, et Euroopa Komisjon võib alati pikendada EUPLi lisas sätestatud ühilduvate litsentside nimekirja.

7. Kokkuvõte

Iga päev teevad maailmas 1,5 miljonit inimest (edasiarendajad) koostööd enam kui 200 000 vaba/avatud lähtekoodiga tarkvara projektis, luues tarkvara, millel on üle 1 miljardi kasutaja.

Tuntud kasumit taotlevate äriühingute, näiteks IBMi, Microsofti, SUNi, Bulli ja Oracle'i juhid litsentsivad teatud vaba/avatud lähtekoodiga tarkvara ning ehitavad selle ümber ühe osa oma äri- ja turundusstrateegiast. Isegi puhtalt vaid tarkvara tarnimisega tegelevad isikud kasutavad võimalust laiendada konkreetse vaba/avatud lähtekoodiga materjali levitamise teel oma kasutajate ja edasiarendajate baasi.

Riigiasutused, kes loovad olulises koguses e-valitsuse tarkvara, jäävad esialgu maha selle levitamisel, st lubamisel teistel asutustel, võimalik et ka teiste riikide asutustel, seda kasutada, parendada ning oma vajadustele kohandada, selle asemel, et seda täielikult uuesti leiutada.

EUPLi litsentsi tuleb käsitada kui vahendit, mis hõlbustab sellist ressursside optimeerimist ja jagamist. See peaks suurendama teadlikkust vaba/avatud lähtekoodiga tarkvara levitamise võimalustest ning julgustama kõiki asjaomaseid sidusrühmi järgima Euroopa Komisjoni eeskujuga, kes andis EUPLi alusel välja oma tarkvara.

<http://ec.europa.eu/idabc/eupl>

<http://www.osor.eu/eupl>